

„Hát mért játszik sokkal szebben, s más búron a bolond./ Testét majd a disznófertő belepi, vagy a lomb.”

(Sinka István: Virág-ballada)

DR. CSATH MAGDOLNA

A lugano-i tanulmány (második rész)

A pszichológiai pillér: a nemzeti kisebbségek ösztönzése önállóságuk erősítésére és az önmegvalósítás bátorítása a különböző deviáns csoportoknál jó hatással van a nemzetállam lebontására. Lehetővé kell tenni ezért számukra, hogy megfelelő sajtójuk legyen, hogy csoportérdekeiket gyakran és határozottan jeleníthessék meg. Erősíteni kell minden szeparatizmus iránti igényt, és növelni kell az egymás iránti bizalmatlanságot. Ez jól szolgálja a nemzeti összetartozás, a szolidaritás leépítését, és így azt, hogy a lakosság-csökkentési terv észrevétlenül végrehajtható legyen. Azokat a nemzeti elkötelezettségű vezetőket pedig, akik értik mi történik, és tenni akarnak ellene, lehetetlenné és hiteltelenné kell tenni. Így el lehet érni, hogy az emberek bizalma elforduljon tőlük. Ha a négy pillér már áll, hozzákezdhetünk a "grandiózus népességcsökkentő terv" konkrét elemeinek bevezetéséhez.

3. A "grandiózus népességcsökkentő terv" elemei

A terv elemeit a könyv több mint 80 oldalon részletezi, ezért ezeknek csak rövid összefoglalását adhatjuk. Természetesen továbbra is a szakértői csoport tagjainak véleményét ismerhetjük meg. Nagyon fontos, hogy a terv mögött ne legyen látható a tervező. Olyan durva módszereket nem lehet alkalmazni, mint pl. a Shell Nigériában, ahol az Ogoni népeiséget a cég bizonyíthatóan 20 éven keresztül mérgezte, és ezzel a kihalás szélére sodorta. Ez a brutalitás nagy butaság volt. Az ilyen tettek ellen maguknak a globális cégeknek is fel kell lépniük. Ugyanis az ilyen viselkedés nyílt ellenállásra ösztönzi az embereket.

Melyek is lehetnek azok a láthatatlan fegyverek, amelyeket a "grandiózus népességcsökkentési terv" megvalósítására be lehet vezetni

Az elhalálozások számát növelő módszerek:

a.) kívülről kirobbantott belső háborúk: vagyis konkrét beavatkozás nélkül elintézni azt, hogy az emberek egymást öljék;

b.) a helyi kisebbségek, elégedetlen csoportok felfegyverzése, fegyverkereskedelem;

c.) esetenként közvetlen beavatkozás jól megmagyarázott indokkal;

d.) magánhadseregek, őrző-védő szolgálatok bevetése a kellemetlen embercsoportok ellen;

e.) elszegényítés, éhínség,

f.) a föld megszerzése a szegény országokban, rontva ezzel a helyi önfenntartás esélyeit;

g.) olyan magok használatának ráerőltetése a szegény országok parasztjaira, amelyekből csak olyan növények termesztethetők, amelyek magjai alkalmatlanok a továbbtermesztésre;

h.) környezetszennyezés, víz-levegő-szennyezés;

j.) a mezőgazdaság további liberalizálása, az - időlegesen olcsó - import élelmiszerekkel a szegény országok mezőgazdaságának legyengítése, a fejlett országok mezőgazdaságától való függőségük növelése;

XIV. évfolyam 2. szám

2007. február

TARTALOM:

Dr. Csath Magdolna, A luganói tanulmány 2..	1263
LEVELESLÁDA	1265
Izsák Norbert, Buddhista közgazdaságtan?	1267
Bulányi György, Urunk megjelenés	1268
Farkas István, Egerek	1270
Kasza László, Egyházi polonéz	1271
Faragó Ferenc, Szükségszerű-e...	1272
Bulányi György, Mit kell tudni csinálni, hogy	1273
Bayer Zsolt, Magunkfajta	1274
Mégis!	1274
Áldás	1274

Szerkesztőség: Bulányi György 1052 Bp., Piarista köz 1.
V/505

Elérhetőség: bulanyi@freemail.hu, Tel.: 06-1-486-44-62
faragoferi@freemail.hu Tel.: 06-20-9872-982

k.) a kisgazdaságok tönkretétele, a kevésbé fejlett országok rákényszerítése arra, hogy a tömegtermelést folytató, génmanipulációs kísérleteket végző óriási külföldi "agrobusiness"-eket beengedjék, sőt saját parasztgazdaságaikkal szemben előnyben részesítsék,

l.) élelmiszersegély nyújtása éppen akkor, amikor a helyi gazdálkodók betakarításra készülődnek,

m.) egészségügyi intézmények leépíttetése a szegény országokkal, kórházi ágycsökkentés, a orvosok számának csökkentése, egészségügyi privatizáció;

n.) differenciált beteggyógyítás; azokra koncentrálni, akik tudnak fizetni;

o.) a cigaretta-termelés és értékesítés növelése a szegény országokban, a dohányárak reklámja betiltásának megakadályozása;

p.) az urbanizáció, a földelhagyás, a városba költözés bátorítása: ugyanis ez is kiszolgáltatottabbá, védtelenebbé teszi az embereket;

q.) közszolgáltatások privatizálása, hozzájárulva ezzel az árak megugrásához, és a lakosság elszegényedéséhez,

r.) a gyógyszerárak erőteljes növelése: így a szegények, közöttük a nyugdíjasok csak nagyon nehezen, vagy egyáltalán nem jutnak majd a számukra szükséges gyógyszerekhez,

t.) az új gyógyszerekkel való tömeges kísérletek lefolytatása a szegény országokban úgy tüntetve fel, mintha ez nekik

lenne jó. Mellékhatásként ez is halálesetekhez vagy gyógyíthatatlan betegségek kialakulásához vezethet.

s.) az AIDS további terjedése és a tuberkolózis esetek számának újbóli növekedése is jól segíti a népeségcsökkentési tervek végrehajtását. (Igaz, ezeket a betegségeket gazdag emberek is megkaphatják, de nekik jó esélyeik vannak a felépülésre),

t.) a drogok legalizálása (ha valaki drogtól akar meghalni, miért kellene ebben megakadályozni?);

v.) a csecsemőhalandóság jelentősen növelhető a fejlődő világban azzal, ha az anyákat lebeszéljük a szoptatásról, és rábeszéljük a tápszerek használatára, ami növeli a fertőzések lehetőségét.

A halálozások számát növelő módszerek után térjünk át a születések számát csökkentő módszerekre.

a.) abortusz és sterilizáció bátorítása;

b.) a gyermeknevelés megnehezítése, költségeinek növelése;

c.) a gyermekek számának csökkentését a "struktúra-átalakítási programok"-ba is bele kell foglalni;

d.) anyagi ösztönzés kínálása azoknak, akik nem vállalnak gyermeket;

e.) a gyermekvállalás érzelmi fontosságával szemben az anyagi hátrányainak hangsúlyozása.

További olyan, nem közvetlen módszereket is fel lehetne sorolni, amelyek vagy a születések számának csökkenését, vagy a halálozások számának növekedését okozhatják. A lényeg az, hogy ezeket a módszereket tervezetten, rendszeresen és egymásra való hatásukat is kihasználva kell alkalmazni. Jó példa erre az a mezőgazdasági projekt, amelybe India a Világbank javaslatára kezdett bele. A projekt hatására maláriajárvány tört ki. Mivel azonban közben, az IMF előírására jelentősen csökkentették az egészségügyre szánt keretet, az országot a járvány felkészületlenül érte, ezért elég sokan meg is haltak.

4. Zárógondolatok

Ahogy az már a cikk elején is nyilvánvalóvá vált, "a luganói tanulmány" elkészítésének története kitalált történet: Susan George fejében született meg. A benne szereplő adatok, hivatkozások, és példák azonban mind tényeken alapulnak. Susan George, kiindulva abból, hogy mi is történik ma a világban, arra következtetett, hogy egy "titkos megbízói kör" illetve egy "grandiózus népeségcsökkentő terv" léte nem is lehetetlen. Az pedig ezek után mindegy, hogy kik is a "kör" tagjai, és hol és mikor született meg a terv. Susan George úgy gondolja, hogy a "luganói tanulmány", vagyis könyve háromféle lehetséges hatást válthat ki az olvasókból:

a.) elutasítják a könyvet, mint olyat, ami olyan szörnyűségeket ír le, amelyek teljeséggel lehetetlenek;

b.) elgondolkodnak a felsorakoztatott tényekről, elfogadják az elemzéseket, de kételkednek abban, hogy azokból csak egy lehetséges megoldás, a "grandiózus népeségcsökkentő terv" kidolgozása és megvalósítása következhet;

c.) ráébrednek arra, hogy az egy bemutatott, lehetséges megoldás valóban következik az előzetes feltételezésekből és az elemzésekből. Vagyis a vélt veszély nagyonis valóságos.

Ez utóbbi csoportba tartozó emberek jönnek rá először arra, hogy a neoliberalis rend mennyire hazug: hiszen - ígéretei ellenére - egyre többen lesznek a kárvallottai, mint a nyertesek. Arra is ráébrednek, hogy családjuk, saját maguk, kisvállalkozásuk, környezetük, kisebb közösségük mind-mind komoly veszélyben van.

Hiszen, ha a transznacionális cégek egyedül a tulajdonosok érdekeit szolgálják, ha a kormányok egyre tehetetlenebbek a globális erővel szemben, ha a globális pénz uralma mindenre rátelepszik, akkor valóban nem marad más hátra, mint a feleslegessé váló emberek "kiküszöbölése" a rendszerből, a tőlük való megszabadulás. Erre pedig valóban megoldás lehet egy "grandiózus népeségcsökkentő terv". Hacsak, azok az emberek, akiknek végre kinyílik a szemük, és megértik, hogy mi történik körülöttük, ezt meg nem akadályozzák. A könyvre a harmadik módon reagáló emberek bizonyosan azok között lesznek majd, akik tenni akarnak valamit a "kitervelt vég ellen". De milyen lehetőségek állnak nyitva előttük? Ezek összefoglalásával zárja a könyvet Susan George.

A vég másféle is lehet.

A másféle megoldás ismertetése előtt azonban először fel kell tenni két egyszerű kérdést:

a.) Kik felelősek a jelenlegi ill. a jövőben is várható válságokért?

b.) Hogyan akadályozható meg további károkozásuk?

A globalizáció magától nem fog leállni. A transznacionális cégek hatalmának további növekedésével, a korlátok nélküli globális pénzmozgással rákos állapotba kerül a világgazdaság: folytatja az emberi és természeti értékek pusztítását annak ellenére, hogy tudja, hogy ez a pusztítás előbb-utóbb önmagára is káros hatással lesz majd. A kockázat tehát egyre nagyobb. Ezért haszontalan arra kérni a transznacionális cégeket, hogy legyenek egy kicsit jobbak, felelősségteljesebbek. A lényegük ellen kell fellépünk. Vagyis le kell számolnunk a transznacionális zsarnoksággal, mielőtt az számolna le velünk. Ki kell szabadulnunk alávetettségünkől, igazi polgárrá kell válnunk, aki nem hagyja másra sorsa irányítását. Ehhez szövetségeket kell keresnünk. Nem véletlen, hogy a szakértők azt tanácsolták a "titkos megbízóknak", hogy bátorítani kell a széthúzást, a megosztottságot, a szeparatizmust. Először is ezt kell leállítani. Egy francia mezőgazdasági szakember hallgatva egy jobboldali és egy baloldali érzelmű parasztszövetség vitáját, így kiáltott fel: mit számít, hogy bal- vagy jobb-oldali parasztok vagytok-e? Hiszen hamarosan egyáltalán nem lesztek! A legfontosabb feladat tehát újrászöni a társadalom szövetét, amit a neoliberalizmus igyekezett szétszaggatni. Erősíteni kell a helyi kedvezményezéseket. Lokalizálni kell. Fel kell lépni a környezetet károsító külföldi cégek, a veszélyes hulladék-feldolgozók ellen, tiltakozni kell a globális cégek érdekeit szolgáló autópályák építése ellen, máskor pedig az ellen, hogy egy céget privatizáljanak vagy bezárják, és ezáltal emberek tömegei veszítsék el munkájukat, életlehetőségeiket. Növelni kell a helyi fogyasztásra termelő kisvállalkozások számát, a külföldi helyett hazai terméket kell vásárolni. Helyi kisbankokat kell csinálni, amelyek a helyi megtakarításokat helyi fejlesztések támogatására használják. Harcolni kell az őstermelők jogaiért, nem szabad hagyni, hogy olyan szabályokat kényszerítsenek rájuk, amelyek ellehetetlenítik őket. A lokalizáció mellett szükség van továbbá arra is, hogy az állam ne gyengüljön tovább, hanem inkább nyerve vissza erejét, lássa el hagyományos gazdaságfejlesztési és szociális feladatait és védje meg a nemzeti érdekeket a transznacionális zsarnoksággal szemben.

Azt is el kell érni, hogy a pénzt ne onnan vegye el, ahol a legkevésbé van: az állampolgároktól és a helyi kis- és közepes vállalkozásoktól, hanem onnan, ahol bővében vannak neki: vagyis a globális cégektől és a pénzpiac szereplőitől, elsősorban azok tisztességes megadóztatásával. Az ökológiai adó bevezetésével meg kellene állítani a természeti környezet további károsodását. Vagyis azt kellene jobban adóztatni, amiből kevesebbet, és azt kevésbé, amiből többet akarunk. Így csökkenteni kellene a foglalkoztatáshoz kapcsolódó

adókat, és jelentős adókat kellene kivetni a környezetet károsító tevékenységekre közöttük a hulladéktermelésre is. Ezekkel és az ehhez hasonló lépésekkel kerülhető csak el a luganói tanulmány "végső megoldása".

5. Utószó.

A könyv megismerése után mi is választhatunk: reálisnak tartjuk-e Susan George elemzését vagy nem. Beteges fantáziálásnak gondoljuk-e a "titkos megbízói kör" által kiadott feladatot, hogy érdeemesnek tartjuk arra, hogy elgondoljunk róla. Akárhogyan is vélekedünk a könyvről, a bemutatott tényeket nem tagadhatjuk, hiszen azokat saját bőrünkön is megtapasztaltuk. Még emlékszünk a Bokros-csomagra, tudunk a kórházi ágyak számának csökkentéséről, az egészségügynek juttatott csökkenő támogatásról, a lakosság fejlődő országoknál is rosszabb egészségi mutatóiról, az alacsony várható élettartamról, és a magas halálozási számokról. Naponta éljük meg az alacsony élet-színvonal valamennyi hátrányát, a közüzemek monopolhelyzetéből fakadó áremelések derékszív-összehúzó hatásait, látjuk az elesetteket, a hajléktalanokat, megtapasztaljuk a társadalmi kohézió hiányát, azt, hogy hogyan próbálják a globalizáció hívei szétszűleszteni, kiiktatni nemzeti érzéseinket, nemzeti kultúránkat. Végül intőjelként arra is gondolnunk kell, hogy az IMF és a Világbank hazánk esetén is már korábban megfogalmazta a "tervet", ami szerint túl sokan vagyunk, 2-3 millióval kevesebb magyar is elég lenne.

Susan George könyve tehát nagyon is az elevenünkbe vág. A lokalizációval kapcsolatos befejező gondolatait ezért akkor is nagyon komolyan kell vennünk, ha érvelését esetleg nem tudjuk teljesen elfogadni.

LEVELESLÁDA

ÉRSEK EMESE

A Déva-Vár-Kör 2007. évi első félévének további találkozói 2007. március 25-én, május 6-án és június 10-én kerülnek megrendezésre a Városmajori Jézus Szíve Plébánia Kistemplomában.

Mindenkit valamennyi találkozóra nagy szeretettel várunk.

BULÁNYI GYÖRGY

Kaptam Genfből egy írást Rőczey János barátomtól. Címe: *Az Antall-kormány súlyos, végzetes mulasztásai* – részletek:

1. A magyar parlament jogfolytonosságát minden nyilvános megvitatás nélkül elfogadta!

2. A rendőrség testületét nem váltotta fel a kormány (a nem-párttagok körében toborzandó) nemzetőrséggel. A rendőrség állományát szakmai tanácsadásra kellett volna redukálni és, ahogyan 45-ben, igazolási eljárással létszámát csökkenteni.

3. A külföldi hitelek törlesztését be kellett volna szüntetni, hiszen azok a diktatúra fenntartására, az emberi jogok elnyomására szolgáltak. S ezt a hitelezők is tudták!

4. Az ügynöklista nyilvánosságra hozatala elmaradt! Aczél György szerint Antall a „mi emberünk volt! Legálább is annak tartottuk“.

5. 1956 sajtós, egyedülálló társadalmi újításának, az öngazgatás kialakításának (forradalmi bizottságok, bizottmányok, munkástanácsok) semmibe vevése, le-

söpérése, diffamálása azzal, hogy Antall József azt „harmadik útnak“ nevezte, s bevezetését, szorgalmazását nem tartotta többé a kormány feladatának. Érthetetlen! Hiszen a győztes párt, az MDF, politikai programjában szerepelt, s a lakitelki mozgalom legjelentősebb legmodernebb, legmesszebbre ható célkitűzése, mondhatni: alapvető célkitűzése volt. A magam részéről ezért léptem be tagjai közé 1988-ban. Külföldről!

6. Abból, hogy az öngazgatást nem vezették be, adódott az is, hogy a sajtószabadságot sem lehetett megteremteni Magyarországon. Arra kell csak gondolni, hogy a média, így a sajtó is a pénz, a tőke kezében volt, s azzal a volt rezsím tagjai, képviselői rendelkeztek. A szabadon választott kormányának nem volt publikálási lehetősége! Emlékezzünk! A magyar televízió megválasztása napján nem engedte szóhoz jutni az újonnan megválasztott miniszterelnököt! Kikapcsolta az adást.

7. Nem nevezhetem magam közgazdasági szakértőnek, de az Antall-kormány végzetes lépése a privatizáció felelőtlen elindításával a hozzá nem értőket is felháborította. A poszt-kommunisták kezébe került az ország tőkéjének 80-85 százaléka. Kik kaptak a még meglévő bankoktól kölcsönöket, hogy a felkínált állami vállalatokat, tulajdonokat felvásárolják? S ki tudott ezekről a lehetőségekről? Nyilván az állami vállalatok kommunista vezetői! Az állami birtokokat ki tudta bagóért megvásárolni? Akinek azért volt némi készpénze. Kik értesítették a provízió reményében a külföldi cégeket az előnyös vásárlási lehetőségekről? S kik bonyolították azokat le? Megűt a guta! Tudomásom szerint az „insider“ üzletkötés büncselekmény lehet. Azt hiszem a vásárlás dátumából meg lehetne állapítani, ki jutott így vagyonokhoz. S ki felel ma mindezekért? Ma a könyörtelen tények uralkodnak! A hazaárulók, a júdasok, a kommunisták nem bánják meg cselekedetüket. Képtelenek rá. Úgy, ahogy Júdás! De kihalnak. Utódaik, ahogy Németországban is, nem felelősek az elődökért. S ez reménnyel tölt el. Hiszen új nemzedék lép porondra.

8. „Én 15 millió magyar miniszterelnöke leszek!“ – mondja Antall József. De 200.000-250.000 magyar politikai menekültnek ma sincs szava abban, hogy hazájának milyen politikai rendszere legyen. Igaz, ha van az emigránsnak elég pénze és házat, öröklakást vesz ott, hazájában, aminek felszabadításán évtizedekig dolgozott, akkor kegyesen megengedik neki. Miért hibáztatom, kritizálom saját táboromat, az én képviselőimet, és azokat a vezetőket, akiket, ha lehetett volna, megválasztottam volna? Mert azt szeretném, ha már sikerült a diktatúrát megszüntetni, azok lennének az ország vezetői, akik e felszabadítási küzdelmekben érdemekre tettek szert. S nem az a Párt, mely leverte a forradalmat, undorító puha diktatúrát vezetett be és tönkretette az országot...

Hát ennyit idézek – gondolom – Rőczey nem érdemtelen írásából.

Rőczey személyes jóbarátom. Útlevelet kapván hatvan esztendő után – '90 januárjában Bécsből hozzáutaztam Kastlba. Ő vitt Münchenbe, első nyugati előadásomra a Pax Romana-ba. Most megszólalt, s érdeemesnek gondoltam, amit írt, leközölni a Koinóniában. Rőczey megkezdte 80. életévét, s számomra azt mondja el, hogy fertelem az, ami idehaza van, de azért volna még kiút: kihal a fertelem, mert jön az új nemzedék. Magam pedig gondolkodom. A török hódoltság után nem volt helyük a hazában azoknak, akik tolták a törökök szekerét. 1849 után sem Kossuth híveinek. Mert dörögtek a fegyverek. 1919-ben meg jöttek a románok, s Horthy akasztott. 1945 után sem volt semmi baj, mert jött a vörös hadsereg, s akasztották azokat, akik életben maradtak Horthy meg Szálasi emberei közül. Nem Isten országát építette Antall, csak egy evilági országot.

1989-ben nem volt akasztás. Kerekasztal köré ültek, akik tudtak. Aztán az lett belőle, amit Rőczey leirt. Ha forradalmat

csináltunk volna, elbukott volna, mert az elvtársaknál voltak a fegyverek. ENSz-csapatok ugyanúgy nem érkeztek, ahogyan 56-ban sem. Megegyeztek az összes számbajöhető világi és egyházi hatalmak, hogy a magyar történelem egyik legborzalmasabb diktatúrájának 45 éve után senkinek a hajaszála sem görbülhet meg amiatt, ami itt történt. Megbízható emberüket, Antall Józsefet jelölték ki a személyváltás lebonyolítására. Lehunyta a szemét, és Horn Gyula, az '56-os verőlegény kommunistái elsöprő győzelmet arattak. Az egyházban még ennyi sem történt. II. János Pál másodpercre annyit térdelt Mindszenty, mint Lékai sírja előtt, s 89 után szemrebbenés nélkül vallották az egyházi hatalomban levők, hogy nincs szükség átvilágításra. A Történeti Hivatalt is az elvtársak intézik, s azokat lehet átvilágítani, akiknek iratait ők engedélyezik. A *foltnak találtak* meg vallják, hogy ők nem ártottak senkinek, s a nem-foltosak őrizhetik istenhátamögötti plébániájukat halálukig, esetleg jobbakat is, ha tartják a szájukat.

Botrányos volt ez az eltelt 17 esztendő. A hatalmasok akarták annak. S ha azt akarják, hogy makulátlanként vonuljon be a történelemtudományba az egész jó félszázad – 1945-től 2006-ig s utána –, akkor tollnokaik majd elmondják, hogy a humanizmus vér nélküli félszázada volt az egész, és nem lesz olyan, aki egyebet mondhat, mert a média és a tudomány a győztesek kezében van, s ők íratják a történelmet. Kik ma a győztesek? A posztkommunisták által támogatott multinacionális tőke haszonélvezői.

Persze a jövő tartogathat meglepetéseket is. De magam nem számítok rá. Az új nemzedéknek újnak kell lennie, s őket ez a jelenvaló jelen neveli. Tudnak-e exodust csinálni ebből a hazugság-tengerből? Nem látom, hogy tudnának. A történészeket is szakmájukra nevelik, s íratnak velük szakdolgozatokat két-három ezer év előtti papiruszokról teljes szakmai felkészültséggel. Nyomát sem látom az új Szekefű Gyulának, aki megírja a maga *Harmadik nemzedék, meg ami utána következik*-jében azt, ami 1930 óta történt az országban. Mintegy folytatásként azóta, hogy ő abbahagyta beszámolóját Széchenyi és a többiek nemzedékeiről.

Csak belesimulást látok a jelen *trendibe*, ha jót akarnak maguknak. Kis adalék lehet a megszülető könyv számára a Bokortörténet három vastag füzeté. Diákként kaptam jutalmul valami gyorsírói teljesítményért a *Három nemzedék*-et. A negyedikben születtem, s éltem és tettem valamit nemzedékemért meg az utána következő kettőért. Amit megírtam róluk, lehet hogy nem sokat ér, de hazugság az nincsen benne. Lesz, aki megírja hazugság nélkül az új *Három nemzedék*-et?

BŐJTE CSABA

Szeretettel megosztom veletek szívem első örömét 2007-ben. Egy kilenc gyerekes család két középső gyermeke évek óta nálunk van. Az anyuka egyszerű kőműves asszony, rendszeresen vakációra haza vitte a gyerekeit, és szegényen is, de tisztességesen nevelte az otthon maradtakat. Most nem tudott utánuk jönni, én vittem szilveszter estéjén a szentmise után haza a gyerekeket. Döbbenet láttam, hogy az ősz óta a család anyagi helyzete nagyon sokat romlott. Az édesanyát megműtötték diszkosz sérvével, így dolgozni nem tud, persze nincs beteg nyugdíja, mindenüket eladták a mindennapi betevő falatokért. A nagyobbik lányt elhagyta a férje, jobb híján így ő is az anyukához költözött három

egészen kis babával. A 12 főre duzzadt nagycsalád felélte a tartalékait decemberre. Az egyetlen fantom blokkos szobácskájukban sötétben, hidegben fogadtak. Megrázó volt látni a tíz, tizenkét év alatti gyereket összebújva dideregve sírni. Az anyukának egyetlen kérése volt, csukjuk be az ajtót, mert bejönnek a patkányok.

A gyerekeket otthon hagytuk, de nekem nehezen csúszott le a torkomon a szilveszteri vacsora. Másnap elmentem hozzájuk, és elhoztam az év első szentmiséjére mindnyájukat. A mise alatt újból átszerveztem gondolatban a nagy családdunkat, 250 gyermek mellett kell legyen még egy családnak hely, otthon. Az áldozás utáni csendben találtam egy megoldást. A mise végén jó volt látni, ahogyan a kollégáim rugalmasan vállalták az év eleji átszervezést, és így egy kis két szobás, lakrészt fel tudtam ajánlani az édesanyának. A költözés megtörtént. Most jövök tőlük az "új otthonukból", a 7-8 pulóverből kihámozott kicsik a meleg fürdő után szépen alszanak. Az édesanyák nagy kerek szemükkel nézik a csodát, és még most sem hiszik, hogy az idei karácsony ilyen jó volt hozzájuk.

Nekem hálálkodnak, pedig mindaz amit nekik felkínálhattam nagyon sok jó embernek az ajándéka. Végül is egy kis pohár víz egy forrásból, mely kétezer évvel ezelőtt fakadt fel a betlehemi barlangban. Neki jár minden köszönet. Szívemben végtelen hála van Krisztus iránt, mert felszabadított az önzés köteléke alól, és erőt adott, hogy elinduljak az ő általa mutatott úton, a szeretet útján, melyen járni oly édes, és gyönyörűsége. Ez az út melyre mindannyiunkat hív az Isten a végtelemben visz, előttünk csodás távlatok vannak, végtelen földek, melyeket bejárni már mennyország, itt a földön is.

Szeretettel kérek mindnyájatokat merjünk elindulni, tovább menni mesterünk által mutatott úton, a szeretet, az igazi boldogság útján 2007-ben is.

ZSOMBOK GYÖRGY

Sok szeretettel várunk mindenkit a HuMuSz-estekre, melyek keretében meghívott szakemberek tartanak előadásokat hulladékgazdálkodásról, környezetvédelemről és a zöldmozgalmak helyzetéről. Az előadásokat követően beszélgetésre is lehetőség nyílik a felsorolt témákban.

Február 7.: Benda Judit: Halál a konyhában Sokunk számára annyira természetessé vált a normális és egészséges táplálkozástól való eltávolodás, hogy ma már a bizonyos mértékig mesterséges termékek számítanak „élelmiszernek”, és ezek fogyasztását tekintjük normálisnak, míg azokat az embereket, akik a természetes táplálkozásra törekszenek, kívülállónak bélyegezzük.

Február 14.: Pál János: Mindennapi mérgeink Mindennapjaink során több ezer mesterséges vegyi anyaggal érintkezünk, melynek hatásai kiszámíthatatlanok. A szervezetünkbe kerülő évente több kilogrammnyi mesterséges anyag esetleges károsító hatásainak mérséklésére azonban több egyszerű, csak némi odafigyelést igénylő lehetőség létezik.

Február 21.: Darvas Béla: Vegyi anyagok

Február 28.: Munkácsy Béla: Hatékony és olcsó fűtés

Március 7.: Baranyák Zoltán: Hulladékszegény PC-k

Az előadásokat a HuMuSz-Házban (XI. kerület Budapest, Saru u. 11.) rendezzük, szerdánként, 18.00 órai kezdettel.

IZSÁK NORBERT

Buddhista közgazdaságtan?

(Bruttósított boldogság)

Közgazdasági paradigmaváltást sürgetnek azok a nyugati tudósok, akik szerint lényegesen humánusabb üzletvitel

eredményezhetne, ha a gazdaság szereplői a buddhizmus alapján cselekednének. „A közgazdászok mindennek tudják az árát, de semminek nem ismerik az értékét” - mondta a fáma szerint a 19. századi írófejedelem, az ír Oscar Wilde. A gúnyos bonmot által is jelzett évszázados előítéleteket kívánja eloszlatni az a radikális, leginkább nyugat-európai közgazdászok által propagált megközelítési mód, amely a buddhizmus tanításai alapján kívánja újraértelmezni az üzleti életet.

A kezdeményezés atekintetben semmiképpen nem új, hogy már korábban is sokan állították: tarthatatlan a mai, nyugati "ökonomizmus". Nevezetesen az, hogy a közgazdaság túlságosan nagy szerepet kap a társadalomban, és mindent elsősorban közvetlen gazdasági hasznossága alapján ítélnék meg. Az ilyen attitűd, párosítva a nemzetközi piac önszabályozásába vetett feltétlen neoliberais hittel, vezethetett a gátlástalan, csak a közvetlen profitszerzésben érdekelt multinacionális vállalatok megjelenéséhez. Ian Mitroff közgazdász és válságmenedzsmen-t-guru, több amerikai egyetem professzora pedig már évek óta hangoztatja, hogy némely mai vállalkozás hasonlít a családját pszichésen és fizikailag is terrorizáló alkoholista apához. Mitroff megoldási javaslata: az ilyen szervezeteknek - hasonlóan a szenvedélybeteg családfőkhöz - terápiára és rehabilitációra van szükségük.

A közgazdasági hasznosság mindenekfelettségét tagadó szakértők az utóbbi időben gyakran hivatkoznak Bhutánra. Az Indiával és Kínával határos, nagyjából fél Magyarország méretű, gyéren lakott királyságban már több mint három évtizede bevezették az első hallásra megmosolyogtató bruttó nemzeti boldogság (Gross National Happiness, GNH) nevű indexet, amely - ha nem is az első helyen, de - figyelembe veszi a hagyományos gazdasági mutatókat, ám elsősorban az oktatás fejlődéséből, a kultúra és a természet megóvásából és a vallásszabadság biztosításából áll össze. A buddhista életfilozófiára alapozott GNH következetes alkalmazásának tulajdonítják, hogy miközben Bhutánban az utóbbi évtizedekben rohamosan fejlődött az úthálózat, meglepő módon nőtt az erdővel borított területek nagysága is. De szintén e mutató preferálása miatt lehet az egészségügyi ellátás és az oktatás ma már ingyenes a bhutáni állampolgárok számára - igaz, a népesség nem elhanyagolható része jelenleg is alultáplált. Arról már nem is szólva, hogy többen a fejlődés kerékkötőjének tartották, hogy az ország kultúrájának megőrzésére hivatkozva csak az 1990-es évek végén vezették be a televíziót és az internetet.

Alternatív fejlettségméréssel nem csak Bhután kísérletezik. Egy minapi hír szerint a Természetvédelmi Világalap (WWF) sürgeti az általa bevezetett, a Föld ökoszisztémák egészségét mérő "élő bolygó index" komolyan vételét, merthogy "az emberiség gyorsabban fogyasztotta a forrásokat, mint ahogy a bolygó azokat pótolni lett volna képes". A bhutáni példa, de japán és kaliforniai kezdeményezések is inspirálták Zsolnai Lászlót, a Budapesti Corvinus Egyetem Gazdaságetikai Központjának igazgatóját és Knut Johannessen Imst, a Norvég Közgazdasági Egyetem professzorát, akiknek szerkesztésében idén látott napvilágot Oxfordban a Business Within Limits: Deep Ecology and Buddhist Economics (Üzlet korlátok között: Mély ökológia és buddhista közgazdaság) című tanulmánykötet. A szokásos, immár évszázados közhelyek hangoztatásán túl (miszerint jó dolog a környezettudatosság és a termé-

szet megbecsülése) a szerzők támadják a "piaci fundamentalizmus" központinak tartott értékeit. Például hogy általában azt tekintik sikeres vállalkozásnak, amelyek a lehető legrövidebb időn belül a lehető legnagyobb hasznot képesek termelni. Ennek egyik általánosan elismert következménye a 20. század második felében újra elterjedt gyerekmunka: az ENSZ Nemzetközi Munkaügyi Szervezete szerint - olvasható Jessica Williams az idén magyarul is megjelent, Merre tart a világ? című könyvében - a Földön jelenleg mintegy negyedmilliárd gyereket dolgoztatnak. És nem csak a világ elmaradottabb részein. A brit közszolgálati adó, a BBC egy 2002-es riportja szerint az egyébként tehetősnak mondható angliai Surreyben tucatnyi iskolást dolgoztattak napi 16 órán át "gyorséttermi gályarabságban". Közgazdasági paradigmaváltást sürgetnek azok a nyugati tudósok, akik szerint lényegesen humánusabb üzletvitelt eredményezhetne, ha a gazdaság szereplői a buddhizmus alapján cselekednének.

A kapitalizmus ilyen és ehhez hasonló túlkapásait is orvosolhatná a buddhista bizniss - érvelnek most lelkesen Zsolnaiék. A mintegy 2500 éve élt indiai Sziddhártha Gautama, akit megvilágosodása után a Buddhaként (Felébredt) tiszteltek, négy nemes igazságra alapozta vallását. Ezek szerint az élet szenvedéssel teli, aminek oka a vágy és a sóvárgás, azokat a vágyakról való lemondással lehet megszüntetni, a negyedik igazság pedig az önző vágyaktól való megtisztulás mikéntjét magyarázza el. Mindezeket alapul véve az 1970-es években elsőként igyekezett a buddhizmus tanításait a közgazdaságra alkalmazni a német származású angol iskola-teremtő közgazdász, Ernst Friedrich Schumacher, aki Small is Beautiful (A kicsi szép) című könyvében amellett érvelt, hogy nem az újabb, gyakorlatilag haszontalan fogyasztási cikkek iránti vágyak növelése és a fogyasztás vezet az emberi boldogsághoz, hanem éppen a vágyak - ésszerű kereteken belüli - csökkentése.

A szép eszmék megvalósítása a gyakorlatban a közgazdászok szerint például olyasmit jelentene, hogy egy buddhista jellegű gyorsétterem helyi alapanyagokból egészséges ételeket - és adagokat - szolgálna fel, tisztességesen megfizetné az alkalmazottait akkor is, ha így kevesebb profithoz jutna. Ez ráadásul összhangban lenne Zsolnaiéknak egy másik, mármár utópisztikusan hangzó, buddhista gyökerű felvetésével is, miszerint az igazán etikus vállalkozás végső soron nem a haszon nagyságát, hanem az emberi szenvedés csökkentését tűzi ki célul, amennyiben a vendégeknek nem kell az egészségtelen ételek okozta betegségektől szenvedniük.

De más előnyökkel is járhatna egy ilyesfajta paradigmaváltás: a buddhizmus ugyanis nemcsak az emberek, hanem az élővilág egészének szenvedéscsökkentését is fontosnak tartja. Az organikus mezőgazdaságnak az állatok jólétére is figyelő gyakorlata, a megújuló energiatermelési rendszerek vagy egyes autógyáraknak a zéró károsanyag-kibocsátású fejlesztési céljai mind ebbe az irányba mutatnak.

A buddhista bizniss prókátorai mindenesetre az általuk hirdetett vallási alapokat önmagukkal szemben is következetesen alkalmazzák. Legalábbis a tekintetben, hogy közgazdasági rendszerüket nem kívánják senkire sem rákényszeríteni, s abban bíznak, a pozitív példák egy idő után vonzóak lesznek mások számára is. Mi több, azt is elismerik, hogy nem csak a buddhizmus alapján lehet modern, koherens közgazdasági modellt kidolgozni. Például keresztény közgazdászok is kísérletet tettek Krisztus tanításainak - egyebek mellett az önző vágyakról való lemondásnak vagy éppenséggel az embertársak szolgálatának - adaptálására a közgazdaság-elméletben.

BULÁNYI GYÖRGY

Urunk megjelenése

Kisapap koromban olvastam Schütz Antaltól, a megfelelően tekintélyű magyar dogmatikus piaristától: *Ki tudná megrajzolni Jézus lélektani fejlődését, pszichológiáját?* A mai vasárnapon mégis valami ilyesfélére vállalkozom: Mondok sorjában tételeket, amelyeket igaznak gondolok.

1. Jézus nemcsak Istenfia volt, hanem valóságos ember is, mint akármelyikünk. Következésképpen két szopás között elaludt, aztán felébredett, s elkezdett nyekeregni, ha újra éhes lett, vagy ha zavarta, ami a pelenkában van. És nem arra gondolt, hogyha ő az Istenfia, akkor hogyan lehetne pelenkában és bölcsőben. Érzései voltak. Érezte, hogyha valami baja van, csak nyekeregnie kell, és segítenek rajta. Lassan-lassan megismerte Mária és József arcát, s ha egy kicsit bolondoztak vele, akkor rájuk mosolygott. Minden úgy lehetett Nála is, mint akármelyikünkénél. Ez volt az ő lélektani fejlődésének anyaméhen kívüli első szakasza. Nevezzük ezt *betlehemi-egyiptomi* korszaknak.

2. 12 éves korában is felviszik őt szülei Jeruzsálembe. Önállósítja magát, szüleinek keresniük kell őt, akik megtalálják a templom írástudóinak körében: ül, kérdez, felel. S ezek megállapíthatják róla, hogy értelmes a fiúcska. Szülei szemrehányó szavaira különös választ ad: *Nem tudtátok, hogy Atyám dolgaiban kell nekem lenni?* A szülők nem értették a választ. Ha hiteles Lukács forrása és híradása, akkor valaminek történnie kellett Jézus lelkében az első názáreti évtizedben. Egy régvolt debreceni barátom elmesélte, hogy négy éves korában egy fél napra eltűnt szülei szeme elől. Amikor hazakerült, őt is kérdőre vonták. Ezt válaszolta: azért szökött el, hogy szülei megtanulják, hogy őt nem kell féltetni. Két szereplőt találunk e négyéves gyerek szavaiban. Az egyik a szülők, a másik meg a szülők fölé magasodni akaró négy éves kisfiú. Jézus válaszában is benne van ez. De nemcsak ez. Itt már három szereplő is van: a szülők (Mária és József) az egyik, a 12 éves gyerek a második, de van egy harmadik is, és az nem azonos Józseffel, s mégis Jézusnak az Atyja. Jézus is fölé magasodik a szülőknek, de nem ő van a csúcson, hanem az Atyja. Annak vannak dolgai-ügyei, s Jézusnak azokban kell lennie. Ez Jézus lélektani fejlődésének második korszaka: a gyermek emberi öntudatra ébredése, s ezzel mintha együtt járna istenfiú-voltának megsejtése is? Az emberi öntudatra ébredés a személyiség fejlődésének mindnyájunknál megtalálható fejlődési szakasza. Az istenfiú-volt megsejtése azonban már specifikusan Jézusra jellemző. Melyikünk mondta volna szüleinek egy ilyen gyerekkori stiklink esetében Jézus válaszát? Olyat igyekeztünk mondani, amivel elkerüljük a jogos apai pofont. De Jézus olyat válaszolt, hogy szavait Mária megőrizte a szívében. Lehet, hogy Lukács értesülésének végső forrása Mária volt? Lehet. Nevezzük ezt a második szakaszt *az első názáreti évtized* korszakának.

3. A következő korszak húsz hosszú esztendeig tart, s e korszakról összesen annyi híradásunk van, hogy Jézus nyilvános názáreti fellépésekor, amikor az ottani zsinagógában magára értelmezi Izajás szavait, a názáretiek csodálkoznak: *Nem a József fia ez?* S Jézust sérti ez a csodálkozás, és gorombákat kezd mondani nekik, aminek a vége az, hogy a falujabeliek megtelnek haraggal, kiűzik a falu végén levő hegyszakadékig, hogy

letaszítsák őt. Mit mond ez nekünk? Csak annyit, hogy Jézus názáreti tartózkodásának második és harmadik évtizedében semmit sem vettek észre az ottaniak Jézus tudati fejlődéséből. Semmit, ami különbözött volna az övéktől. Jézus az ács fia, Jézus olyan, mint ők. Honnan tehát most egyszerre ez a képtelen és Izajásra hivatkozó öntudat? Ez a próféta hangmegütés? Ez a nagyképűség e falubeli ács-ivadék szájából? Meg kell büntetni hőzöngése miatt. S Jézus nem mondja a falujabelieknek: Gyerekek, értem csodálkozástokat, de hát történt velem valami a Jordánnál. Ez és ez... Nem mondja, hanem hagyja dühüket kibontakozni, s a szakadékánál „átment közöttük, és eltávozott”. Azért nem mondja, mert – úgy gondolom – nem a Jordánnál történtek a végső okai annak, ami annyira felháborította a falujabelieket. Nem a Jordánnál?

Mi történt a Jordánnál? Mi történt ott, amire Jézus nem hivatkozott? Nem jók ezek a kérdések. Azt kell kérdezni, hogy mi történt Názáretben e két évtized alatt, aminek következtében – elment a Jordánhoz. Mi? Személyiségfejlődés történt. A 12 éves okos fiúcskából felnőtt, harmincas férfi lett. S nem vettek észre a názáretiek semmi rendkívülit? A zsinagógai jelenet azt mondja nekem, hogy nem vettek észre. Személyiségének egy rendkívül érdekes vonására bukkanunk. Introvertált volt e két évtizedben az a Jézus, akire majd az lesz a jellemző, hogy *mindent vallani volt életem dolga?* (Ady-idézet) E két évtized alatt lehetett csak elkészülnie annak a mondanivalónak, amelynek nagyon rövid idő alatt nagyon rossz vége lesz. Ennek a mondanivalónak az elkészülte következtében zárja be Jézus a názáreti ácsüzemet, hogy soha többé ki ne nyissa azt – gondolom.

Biztos, hogy nem a Jordánnál történtek az okai annak, hogy Jézus magára értelmezi Izajás sorait, s amely értelmezés alapján Kaifás már vihetné is Jézust Pilátushoz, hogy megfeszítse őt? Megpróbálok igazolni bizonyosságomat. Mégpedig introspekcióval. Amikor béráltak, nem történt velem semmi. Ugyanazt gondoltam, amit előtte. Amikor pappá szenteltek, nagyon meg voltam hatódva, és nem történt velem semmi. Semmit, de semmit nem gondoltam másképpen, mint szentelésem előtt. A legjobb felkészítés, a tőlem telhető legjobb felkészülés mellett sincs egy liturgikus aktusban részesevésnek tudatátalakító hatása.

De hát Jézust nemcsak alámerítették a Jordán vizébe, hanem istenélménye is volt. Hallotta: *Te vagy az én szerelmes fiam, akiben jókedvem telik.* Jöjjön megint az introspekció. Magamnak is volt istenélményem. Hallani ugyan nem hallottam semmit, de életem minden problémája megoldódott egy pillanat alatt. Hatására nagy-nagy háborgásom s helyemet nem találásom egyszerre megszűnt. Békesség költözött a szívembe, s úgy éreztem, hogy soha többet nem kell tiltakoznom semmi ellen, mert eltöltött az Isten, és minden jó és minden csodálatos. S volt ennek valami tudati következménye is? Nem volt semmi. Támadt valami felfedezésem, amit közölnöm kell a világgal, az emberiséggel? Semmi. 1936 szeptemberében történt ez velem. S maradtam ugyanaz a lüke nacionalista magyar, aki voltam, akivé addig nevelődtem a szülői házban meg a piarista gimnáziumban. Hat évvel később Gerencsér Pista piarista, aki hadtestvezető lelkész volt a Don-kanyarban, hív ezredlelkésznek magához. S mondom neki, hogy beszéljen az előjárókkal, s ha küldenek, akkor megyek. Az istenélmény megerősíti az embert abban, amit gondol, de tudattartalmakat nem alakít át, nem fejleszt, csak képtelenül kellemes tudatállapotot teremt.

De hát a Jordánnál nemcsak bemerítés és istenélmény, hanem negyven napos pusztai magány, lelkigyakorlat is volt. Ez nem alakíthatta át az egyszerű – tizenkettő belőle egy tucat – ácsmester gondolatvilágát? Nem. Negyven nap kevés ahhoz a képtelen értékmegfordításhoz, mellyel Jézus a puszt-

tábol kijöve tanítvány- gyűjtésbe fog, s ennek nyomán majd jó két és félszázadon keresztül istentelennek minősül majd mindenki a világban, aki arra hivatkozik, amit Jézus tanított. A negyven nap csak bemelegítő volt az utána következő három évhez. Csak annyi, mert ez a vadállatok között élő börtölő már tud mindent. Kísértheti őt a Sátán, Jézus tudja, hogy a Sátáné a földkerekség országainak minden hatalma, minden dicsősége. Kínálhatja neki, nem borul le előtte. Jézus Ura – az Isten, és nem a Sátán. Jézus a Sátán hatalmát akarja megtörni. Azt, hogy senki se uralkodjék, senkié se legyen a hatalom és dicsőség a világban. Senkié, mert az csak az Istené. Tehát az a tételelem, hogy Jézusnak kellett ehhez húsz esztendő, s e hosszú húsz esztendő alatt végrehajtotta magában a kopernikuszi fordulatot. Mi az? Hát az, hogy Isten nem törzsi Isten, nem a Seregek ura, nem Izrael királyságának felvirágoztatója, s nem fojtja népéért a Vörös tengerbe az egyiptomiakat. Isten az, aki felkelti napját jókra és gonoszokra, esőt ad igazakra és hamisakra, Isten mindenkinek az Atyja, s azt akarja, hogy mindannyian az ő szerelmes lányai és fiai legyünk. Van tehát Jézus személyiségfejlődésének egy harmadik korszaka, amelyben elkészül az a mondanivaló, melyet majd hírül ad Galilea és Júdea népének, s amelyet hirdetni elküldi majd tanítványait az egész világba. Nevezük ezt a harmadik a szakaszt a *jézusi gondolatvilág kialakulása két évtizedes és názáreti korszakának*.

4. A negyedik szakasz azzal kezdődik, hogy kijön a pusztából és tanítvány- gyűjtésbe fog. És minden sikerül neki. Elmondhatja a lukácsi síksági beszédet is, a négy boldogságot és a négy jajt. Azt, hogy boldogak az éhezők, a szegények, a sírók, az üldözöttek. Azt is, hogy jaj a gazdagoknak, a jóllakottaknak, a nevetőknek meg azoknak, akiről jót mondanak embertársaik. Mindent elmondhat, és mégis tódulnak utána az emberek. A pusztába is. És Jézus azt gondolhatja ezek nyomán, hogy tényleg itt van az idők teljessége és megvalósul az Isten Országá. Megvendégel Bethánia mellett ötezer férfit és ki tudja mennyi asszonyt, lányt meg gyereket. Ez Jézus fejlődésének negyedik szakasza. Nevezhetjük a *naív eufória tanítványgyűjtő korszakának*.

5. S be is fejeződik ez a korszak a pusztai megvendégeléssel. Miért? Mert megindul feléje az ötezer férfi, hogy királlyá tegye őt. Szerelme egéből mély pokolba szédül – mondaná a költő. Vagy ezt: Anyám, én nem ilyen lovat akartam. Tanítványait hajóba kényszeríti, mert azok örülnek ám a váratlan fordulaton: Itt van, megvalósul az Isten Királysága. Maga meg felmegy egy hegyre imádkozni, hogy megtudakolja Atyjától: hogyan tovább? Hát úgy, hogy a pusztai lelkes férfiakat másnap már a kafarnaumi zsinagógában találja, és kiábrándítja őket magából: *Nem Mózes adott nektek kenyeret a pusztában. Én vagyok a mennyből alászállott kenyér. Az én testem a kenyér, melyet odaadok a világ életéért*. Kemény beszéd ez, ki hallgatja ezt? – kérdezik meg tanítványai is. Jézus menti a menthetőt. A húségekkel, a megmaradókkal együtt elhagyja Izrael földjét. Átkel a Libanon hegységen, Tírusz és Szídon vidékére megy, s nem akar többet ember látni, csak a tanítványokat. Hetek-hónapok után jönnek vissza? De amikor visszamásznak a Libanon keresztül, még mindig Izrael földjén kívül, Fülöp negyedes fejedelem Cezáreájában elmondja e külföldi tanulmányút végeredményét: *Az Emberfiának az emberek kezébe kell adatnia...* S a jó Péter megszólal: Nem történhetik meg ez Veled, Uram. S a szelíd Jézus lesátánozza őt ezért a szóért. Hogyan te-

hette ezt vele Jézus? Úgy, hogy elkészült Jézus lélektani fejlődésének Golgota előtti végső szakasza. S ha még Péter sem érti ezt, és le akarja őt beszélni erről, akkor Péter a Sátán képviselője. Ez a végső szakaszt, melyben Jézus tudja már, hogy a vállalkozásának a főpapok, írástudók és vének győzelmével kell végződnie. Egyenes már az út a Golgota felé. Az Isten Országá nem lehetséges anélkül, hogy hirdetője keresztre ne kerüljön. Ez Jézus tudati fejlődésének ötödik szakasza. Nevezük ezt az ötödik szakaszt a *Golgota szükségképpeniségét megértés korszakának*.

6. De hát van még feltámadás és mennybemenetel is. Van még egy hatodik szakasz is. Két része van ennek. Egy Golgota előtti és egy Golgota utáni. A Golgota előtt is beszél már róla: *Elküldöm majd nektek a Lelket... Ő majd megtanít titeket mindenre*. A tanítványok azért biztonság okából beszerznek maguknak az utolsó vacsorára két kardot is. Péter elő is veszi. Jézus visszadugatja vele a hüvelyébe. Feltartóztathatatlantul peregnék az események a Golgota felé, s ott Jézus Atyja kezébe ajánlja lelkét. Harmadnap feltámad, s a tizenkét felé futókat ezzel üdvözli: Békesség nektek, semmi sincsen veszve! Tanítja őket arra, hogy mindezeket el kellett szenvednie és küldi őket a nagyvilágba, hogy tegyék ők is tanítványokká nemcsak a zsidókat, de az összes nemzeteket. Ez Jézus tudati fejlődésének a hatodik szakasza: A Golgota ellenére is minden rendben van, Istennel nem lehet kitolni, Istennek győznie kell. Különben nem teremtett volna embert a maga képére és hasonlatosságára. Hogyan nevezük e hatodik szakaszt? Nevezük a *szétverhetetlen bizakodás és reménység végső és megváltozhatatlan és az idők végezetéig tartó korszakának*, melynek van egy rövid pár hetes időbeli első szakasza és egy szakaszt immár nem ismerő végtelen vagy időtlennek nevezhető nem is szakasza, hanem szakasz-talansága, örökkévalósága.

Egy pár évtizede ünnepelte a teológus világ Kalkhedón másfélezer éves jubileumát. Mért, mi volt akkor Kalkedónban? Zsinat volt, és ez a zsinat 451-ben megállapította a kisázsiai városban, hogy: mindannyian vallják: *Jézus tökéletes az istenségben, és tökéletes az emberségben; valóban Isten és valóban ember racionális lélekkel és testtel; az Atyával azonos lényegű az istenségben, velünk pedig az emberségben, a bűnt kivéve...* Rahner, az elmúlt század nagy teológusa azt mondta a jubileumon, hogy ebben a kérdésben ez a most idézett megállapítás nem lehet a végső szó. Mire gondolt? Nem tudom. Arra, hogy a múlt héten vállalkoztam arra, amire, s megrajzoltam Jézus személyiségfejlődését? Aligha erre. Arra gondolok, hogy ennél többre. Már a múlt héten is megállapítottam, hogy a Jézus nevű csecsemő sem gondolkodott két szopás között sem istenségére, sem emberségére. De ettől még marad a kérdés, hogy mikor jött rá arra, amit szopásai után négy száz évvel az atyák megállapítottak róla Kalkedónban, Konstantinápolyval szemben a Boszporusz másik oldalán. Mikorra tudta már, hogy ő nemcsak ember, hanem egy lényegű az Atyával, amik mi nem vagyunk.

Hát erről szeretnék most valamit mondani, amit múlt héten már nem volt időm elmondani. Egy hasonlattal indítom gondolataimat. Ökológiai megfontolásból egy valóságos ember elhatározza, hogy valóságos békává lesz. Azért, hogy megmagyarázza a békáknak, hogyan védekezzenek a globalizáció rájuk nézve pusztító következményei ellen, azaz hogy a fenntartható vagy fenn nem tartható emberi fejlődés során ki ne pusztuljanak a békák. Hát úgy, hogy az országutak, melyeken kocsik robognak, elkerülendők, stb. Ez a valóságos emberré lett béka egyúttal valóságos béka is, csak kuruttyolni tud, meg úszni a vízben meg ugrálni a szárazon. Elsajátítja a békák jelzőrendszerét, miként Jézus elsajátította az emberi nyelvet, melyen elmagyarázta nekünk, hogy sze-

retni kell minden embert, ha fenn akarjuk tartani fajunkat. A békák értelmesebbnek bizonyulnak a békaember szövegének befogadására, elkerülik az országutakat, s visszavonulnak a mocsárvidékekre, s ott szaporodnak. Sikerének hatására – a békaember békává alakulásának hatására – visszaváltozik a béka emberré. Rövid átmeneti időre lesz tehát csak békaemberré, s ezen idő alatt is tudja, hogy ő ember. De e rövid átmeneti idő alatt nem tud se írni, se olvasni, csak kuruttyolni. Következtésem: békakorszakában csak annyiban volt valóságos ember, hogy tudta, hogy békává lett, de ezen a tudáson kívül semmire sem volt képes arra, amire az ember képes. Megkérlek: válaszoljatok nekem, hogy valóságos ember volt-e ebben a békakorszakában is. Én azt gondolom, hogy nem. Nem lehet egyszerre békának is, és embernek is lenni. Csak békává varázsolt királyfi lehet az ember, mint a mesében a gonosz mostoha mesterkedésének a hatására a királyfi.

Ha Kalkhedón nem volna végső szó a krisztológiában, akkor mit lehet mondanom ma, 56 évvel a másfélezer esztendő jubileum után? A fenti analógia nyomán csak ennyit: Jézus csak annyiban lehetett valóságos Isten is, hogy emberi fejlődése során valamikor rájött arra, hogy van neki egy időtlen előélete a Szentháromságban az Atya ölében és a Lélek társaságában. A kérdés – most már ezen túl – csak az, hogy mikor következett ez be. A békává varázsolt királyfi tudta kezdetől fogva, hogy ő békaként is királyfi, mert nem békapetévé, ebihallá varázsolta őt a gonosz mostoha, hanem kifejlett békává. De Jézusnál nem így volt. A Szentlélek megárnékozta Mária méhét, s kilenc hónapon át e méhben élte Jézus a maga magzati életét, míg meg nem megszületett a betlehemi éjszakában. Azt is hallottuk a múlt héten, hogy két szopás között sem gondolhatott a maga isteni előéletére. 12 éves korában tudta e már, hogy Atyja, akinek a dolgaiban kell lennie, másképpen Atyja neki, mint nekünk? Azt gondolom, hogy még akkor sem tudta.

Úgy gondolom, hogy személyiségfejlődésének harmadik korszakában, a második és harmadik názáreti évtizedében rémlett fel agyában a gondolat, hogy ő másmilyen, mint mi vagyunk. S éppen ez a képtelen gondolat tehette őt introvertálttá. Ez hatott úgy rá, hogy nem beszélt a názáretiéknek arról, ami egyre inkább foglalkoztatta. S ennek hatására hallotta, amikor bezárta názáreti műhelyét, s a Jordánhoz érve János bemejéltette a vízbe, Atyjának hangját: *Te vagy az én szerelmem Fiam!* S ez megerősítette Jézust abban, amit kiemlékedett magában a názáreti évtizedek során. S mindez megmagyarázza, hogy elpofozza a pusztában a világ összes országaival s azok dicsőségével büszkélkedő Sátánt.

S ennek az istenfiúságnak a tudatával következik a naiv eufória negyedik fejlődési szakasza, majd egy borzalmas felismerés ötödik szakasza, s a feltámadás előtt és után az a felismerés, hogy az Isten megteremtette világban nem is olyan egyszerű az Isten országa megteremtése. Az, hogy ezt el nem végezheti a megtestesülés. Ahhoz mindannyiunknak az Atya szerelmes lányává és fiaivá kell lennünk. Ahhoz mindnyájunknak le kell koppintanunk a magunk módján a Egyetlen Fiúnak számunkra példamutató életét. S mindezeket honnan tudom? Nem tudom, csak hiszem, hogy valahogy ez lehet a dolgok rendje. Amen.

Farkas István:

Egerek

- Valami rájja a krumplit - jött be feleségem dühösen egyik reggel a sutfniból, ahol a tüzelőn kívül nyáron a zöldséget és a gyümölcsöt is tartjuk.

- A krumplit? - kérdeztem hitetlenkedve. - Hiszen ott van még az a darab szalonna is. Az már nem is jó nekik? Fura egy szerzet lehet, ha szalonna helyett krumplit eszik! Aztán eszembe jutott, hogy ha időnként a kellesténél több hús jut az asztalra, egy idő után én is szívesen felcserélem hujában sült krumplira, párolt zöldségre vagy fokhagymás pirítósra.

A darab szalonna tévedésből maradt kinn még tavasszal, amikor már azt hittem, senki sem éhezik annyira, hogy egy sutfniban kelljen keresgélennie. Nem így történt. A koma, úgy látszik, még éhes volt, a szalonna pedig ingerlően lógott a gerendán, így aztán egymásra találtak. Ha már egyszer így alakult, hagytuk a dolgot, s megint tévedtünk. A természetben a dolgok nem az ember, hanem a természet logikája szerint történnek. A természet logikája pedig azt mondja, hogy akkor kell enni, amikor van mit, és azt kell enni, ami a legkevesebb fáradsággal elérhető. Így esett a választás a szalonnára, majd a krumplira. A szalonnával nem is lett volna baj, mert a meg-rágott darabra már úgysem tartottunk igényt, de a krumplival még számoltunk. Azért le kell buszozni Szentkeresztre, haza kell cipelni, meg egyáltalán, ki az ördög hallott olyat, hogy krumplit egyen egy egér!

Konfliktus keletkezett. Belső konfliktus, kétféle szeretet között. Mert hát a szeretet is kétféle. Az egyik a hétköznapi, és azokra vonatkozik, amikre és akikre szüksége van az embernek - ilyenek például az említett párolt zöldség, a diós palacsinta, de sokszor a feleség, a férj, az anyós, a szomszéd, vagy fizetésemelés előtt a főnök - és az ember éppen nem olyan állapotban van, hogy nem szereti őket. Ezt az állapotot Gurdjieff szolgálai szeretetnek nevezi, mert automatikus, nem függ tőlünk, csak pillanatnyi érzelmi, fizikai vagy szellemi állapotunktól. A másik viszont egy nagyon is tudatos fajta. Ez az, amit Gurdjieff keresztényinek nevez, s olyannak, amivel az ember nem születik együtt. Ezért a fajtáért keményen, akár egy életen keresztül küzdeni kell, hogy kialakuljon. Ez az, amit nehéz megtanulni, mert nem tanulható másoktól, mint általában mindennek a lényege. Ez az, amikor azokat és olyanokat tanulok meg szeretni, akik ellenségeim, akik untatnak, akik erőszakot alkalmaznak velem vagy szeretteimmel, akik vagy amik uralkodnak rajtam, elnyomnak, vagy egyszerűen csak nem értékelnek, vagy irigylem őket valamiért. Ezt a szeretetet, ha meg akarom szerezni, nincs más lehetőségem, mint általában bárminek az elsajátításakor. Egészen kicsi dolgokkal kell elkezdni edzeni, gyakorolni. Például, ha utálok a szomszédomat, nem kezdek vele. Először a pázsitomban nőző pitypangokkal kell kezdenem, vagy a konyhában mászkáló hangyákkal, mert ők nem tudnak beszélni, és közömbösek is a szeretetem vagy utálatom iránt, így könnyebb rajtuk gyakorolni. Csak később jöhetnek a nagyobb dolgok, ha már edzésben vagyok, és csak a legvégén, egyszer, talán az ellenségem.

Ott volt először is a krumpli. Szerettem. Leginkább hujában sütvé, de rósejbninek és pürének is, krokettban és gombócban, nem is beszélve a karácsonyi rántott halhoz készített krumplisalátáról. Másik oldalról viszont ott volt az egér szeretete. Régi történet ez. Még serdülőkoromban történt, hogy Misivel, az unokabátyámmal egyszer egy parasztházban éjszakáztunk Szigligeten, és a petróleumlámpa fényénél este órákon át tanulmányoztuk az egereket, amelyek úgy mászkáltak, kergetőztek, vadásztak az asztalon és a polcokon, mint a kigyerekek a játszótéren, vagy a felnőttek szilveszterkor a

Nagykörúton. A természetfotózás csak kiteljesítette a kezdeti élményeket és vonzalmat.

A helyzet kritikussá vált, amikor kiderült, hogy a répa, a zeller és a nejlonzacskók is mind össze vannak rágcsálva, s a sufni padlóját és a polcokat is sűrűn belepte a mákhoz ugyan hasonlító, de egész más eredetű fekete aprólék. Szereztem héjas diót, és este felállítottam a csapdát. Legnagyobb megdöbbenésemre reggel már le is volt csapódva. A belső konfliktus a tetőfokára hágott. Dönteni kellett, mi legyen az egérrel. A krumpli-val szimpatizáló és automatikus szeretetem azt mondta: Fojtsd egy vödör vízbe, ahogy gyerekkorodban apádtól láttad. Az egér iránti szeretetem viszont azt mondta: Ne öld meg, hisz olyan, mint te; kicsi, szürke, s ha nem bántják, ő sem bánt senkit. Az első azt mondta: ha nem ööld meg, visszajön, és kezdheted előlről az egészet. A másik: csak vidd ki az erdő szélére, és engedd el, talál ott magának búvóhelyet, társat és élelmet is bőven. Ez utóbbi hatott. Kiballagtam vele az erdőszélre, és a cserepet kicsit megbillentve vártam. Egy pillanatig azt hittem, nem is fogtam semmit, mert semmi sem mozdult. Aztán egy szürke kis golyó repült ki a cserep alól, s jó két méterrel odébb eltűnt a kankalinos erdőszél avarában. Könnyű szívvel lépkedtem hazafelé. No lám, csak megmentettem a krumplit és az egeret is. A sufnit kitakarítottam, a megrágott krumplikat kidobtam, de biztonság kedvéért még egyszer megtöltöttem a dióhéjat, és felállítottam a cserepet. Szívem még mindig tele volt a krumpli és az egér iránti szeretettel.

A harmadik nap reggelén azonban, amikor immár harmadszor is lecsapódva találtam a cserepet, és egy vékony fekete fark lógott ki alóla, valami hidegség kezdett növekedni a szívem körül, fogaim összeszorultak a számban, szemöldököm ráncba szaladt és a számon is majdnem kiszaladt valami. Azonban még mindig volt bennem valamiféle sajnálat, miközben az erdőszél felé baktattam kis csomagommal. Ez a kis élet fekete volt, és jóval idegesebb az előzőknél. Beugrott az erdőbe, majd kiszaladt az útra, át a másik oldalra, s még percek múlva is hallatszott a zörgése. Attól fogva feszültebb lettem, de az egerek ellenkezőleg, mintha felbátorodtak volna. Talán megéreztek, hogy nem csaptam agyon társaikat? Mikor bementem a sufniába, ott szaladgáltak a polcon vagy a krumpliskosár körül, s egy-egy mindig mozgolódott a szalonna felett, a cserep és a kátránypapír között. Pedig minden reggel szépen kivittem egyet-egyét az erdő szélére, és szélnek eresztettem. Mindegyik más színű, formájú, mozgású, nagyságú volt, de szeretetem irántuk erősen fogatkozott.

Egyik délelőtt, amikor szokatlanul erős zörgést hallottam, hirtelen benyitottam. Az egérfi éppen a két csizmám között kergetett, forgatott át néhány dióhéjat, melyet valószínűleg a fák alól vadászott elő. Mindketten megtorpantunk és néztük egymást. Semmi félelem nem volt a szemében, de az enyémből szivárogni kezdett a felgyülemlett gyűlölet. Kicsit még félre is fordította a fejét, mint aki azt kérdezi: Mit csodálkozol? Már régóta ismerlek. Ritkán kapunk ilyen finom szalonnát valakitől. És ahogy a testvéreimmel bánysz, hát az páratlan. Csak azt sajnálom, hogy hamarosan nekem is mennem kell, és akkor ki tudja, látjuk-e még egymást? Összeráncoltam a szemem, és azt gondoltam: Jó Isten, hány van még belőletek? És milyen hosszú a pófád! Csak nem patkány vagy, mert akkor nagyobb a baj, mint gondoljuk. Valamit megérezhetett a hangulatomból, mert hirtelen fordulattal eltűnt a csizma mögött, és már csak a kát-

ránypapír zörgését hallottam, ahogy felfelé szaladt a padlás irányába. Tenyeremmel dühösen csaptam rá a papírra.

A kapcsolat háborúvá vált. Még öt napig hordtam ki őket, amikor egyik este le kellett mennünk Pestre, és csak harmadnap tértünk vissza. Egyenesen a sufnihoz mentem. Csend volt. A krumplikon a rágások már megbarnultak. Újabb fehér nyomok nem voltak. A cserep lecsapódva, nyugodtan pihent az alumíniumlemezen. Óvatosan emeltem fel a szerkezetet, és megráztam. A dióhéj benne zörgött, de nem éreztem azt a kis puha, tompa mozgást, amit korábban mindig, ha megfogott valamit. Ballagtam ki az erdőszélre. Nyitni kezdtem a cserepet, és már láttam is a kicsi, barna farkat, de nem mozdult. Kicsit nagyobbra nyitottam a nyílást, és akkor megcsapott az enyészet förtelmes bűze. Levettem a cserepet. A kis mogyoróbarna pele ott feküdt mozdulatlanul. A háborúnak azonnal vége lett. Mintha egy közeli rokon mellett álltam volna. Elnéztem kis, áttetsző fülét, fehér mellényét és apró, karmos lábait. Bajszát mozgatta a reggeli szellő. Szép volt. Csend lett körülötte. Még a madarak énekét sem hallottam. A megrágott krumpli már eszembe sem jutott. A gyomrom körüli szorítás csak jóval később szűnt meg, de ez már más szorítás volt.

Miközben rendet raktam a sufniában, elgondolkoztam. Mikor fogom ennyire megszeretni a szomszéd ugatós kutyáját? És mikor a szomszédot magát?

KASZA LÁSZLÓ Egyházi polonéz

A lengyel társadalmat és katolikus egyházat soha nem látott mértékben osztja meg Stanisław Wielgus esete. Emlékszünk: Varsó két nappal korábban kinevezett érseke csak ünnepélyes beiktatásán vallotta be, hogy a kommunista titkosszolgálat (SB) besúgója volt. A katolikus egyház máris évszázadosnak nevezett botrányának magyar tanulságai is lehetnek. A Vatikán a titkos diplomácia kétezres éves mestere. Hozzá képest Talleyrand és Metternich ügyetlen kezdők voltak. Ezért feltűnő az a szinte már piactérinek számító vita, amely Róma és varsói helytartója, József Kowalczyk pápai nuncius között alakult ki. A Vatikán azzal vádolja a nunciust és a lengyel egyház vezetőit, hogy rosszul tájékoztatták Wielgus ügyében, fontos dokumentumokat visszatartottak a püspök múltjáról. Kétségtelen, hogy a pápa nem saját ismereteire támaszkodva jelentette ki, hogy „múltja és jelene ismeretében” nevezte ki varsói érsekké Wielgus püspököt. Kowalczyk azzal védekezett, hogy „Wielgus hazudott neki”. Ez feltehetően igaz. De kérdés, hogy a nuncius miért csak őt, az ügyben közvetlenül érintettet kérdezte meg. Miért nem fordult információért a Nemzeti Emlékezés Intézetéhez, ahol több dossziéra való anyagot gyűjtöttek össze Wielgus püspök ügynöki múltjáról. A kérdést persze nemcsak neki, hanem Glemp érseknek is fel kell tenni, akit Wielgusnak kellett volna váltania a primási székből. Ő azon a szentmisén, amelyen Wielgus már beismerte ügynöki múltját, még „néhány felelőtlen sajtótermék provokációjának” nevezte a vádat. Kétségtelen, az olyannyira olajozottnak tekintett vatikáni diplomácia hibát követett el az ügyben. Az olasz Corriere della Sera szerint a vatikáni hagyományok ellen vétett II. János Pál pápa, amikor nem elfogulatlan idegent, hanem lengyel származású nunciust nevezett ki Varsóban. De a Wielgus-botrány egy másik, talán még fontosabb törésvonalra is utal. Ez a lengyel katolikus egyházon belül húzódik. A nagy társadalmi befolyással rendelkező keresztény-nacionalista Radio Maryja – élén Tadeusz Rydzik redemptorista páterrel – ellenzi az egyházba beépített kommunista ügynökök felkutatását, mert ez „megosztja az egyhá-

zat, azt bizonyítaná, hogy a lengyel katolikus egyház, amely a kommunizmus elleni bástya, a hívek biztos támasza, a lengyel nemzettudat őre”, megingott. Ezért továbbra is támogatják Wielgust, sőt szembefordultak a püspöki karral és az országot vezető Kaczyński ikrekkel is. Ugyanakkor a lengyel kormány támogatja a püspöki karnak a Wielgus-botrány okán hozott január 12-i nyilatkozatát, amely egyházi szakemberekből álló bizottság felállítását határozta el. Ennek feladata lenne a főpapok kommunista titkosszolgálattal folytatott kapcsolatainak a kivizsgálása. A vizsgálat eredményét azonban nem tennék közzé, hanem elküldenék Rómába, hogy a pápa döntsön. Tizenkét fedőnév Közben új nevek merültek fel. A konzervatív Dziennik című lap tizenkét fedőnevet tett közzé. Állítása szerint mindegyik mögött egy most is hivatalban lévő püspök áll. De talán még ennél is nagyobb megdöbbenést okozott Lengyelországban a Wprost hírmagazin jelentése, amely szerint a titkosrendőrség beépített embere volt a már elhunyt népszerű püspök, Jerzy Dabrowski is. Ő a hetvenes években Rómából tájékoztatta belső vatikáni ügyekről a szolgálatot. Amikor 1983-ban visszakerült Varsóba, közeli kapcsolatra lépett a Szolidaritással és a demokratikus ellenzékkel. Az ő munkájukról is jelentett. És közben ketyeg a következő időzített bomba. Egy Tadeusz Isakowicz-Zaleski nevű katolikus pap, akit az SB pribékjei kétszer is összeverték a rendszerváltás előtt, betekintést nyert azokba a dokumentumokba, amelyeket a „cég” róla fektetett fel. „Szörnyű volt olvasni, hogy barátokkal, rendtársakkal figyeltettek állandóan, és azok jelentettek” – mondja. Isakowicz-Zaleski könyvet írt saját sorsáról, amelyben megnevez harminckilenc a krakkói egyházmegyéhez tartozó papot, köztük főpapokat is, aki róla jelentett. Ezen a téren mi részben előbbre, de nagyrészt hátrább vagyunk a lengyeleknél: történészek évek óta teszik közzé főpapok nevét, akik együttműködtek a belüggyel. De – ellentétben Lengyelországgal – nálunk a leleplezettek nem nyilatkoznak, nem mutatnak megbánást, s ha koruk engedi, változatlanul hivatalban vannak. A társadalom közömbös. Magyar úttévesztők Igaz, tavaly történt egy óvatos lépés a katolikus egyház részéről. A püspöki konferencia hosszas vita után jóváhagyta egy alapítvány életre hívását azzal a feladattal, hogy egyházi személyek érintettségét kutassa. De mivel mindössze százezer forintot adtak a működéshez, az alapítvány vezetője, Várszegi Asztrik pannonhalmi főpát (a magyar püspöki kar egyetlen tagja, aki önkéntesen átvilágította magát) arra szorítkozik, hogy erkölcsi támogatást nyújtson önkéntes kutatócsoportoknak. Ilyen több is van: általában azt kutatják, hogyan bénította meg az Állami Egyházügyi Hivatal a szerzetesrendek működését. De röviddel ezelőtt már egy figyelemre méltó kötet is megjelent, öt fiatal pap önkéntes munkája eredményeként a témáról. (Utak és úttévesztők, Kairosz Kiadó) A lengyeleknél máris felmerült a probléma – és nálunk is időszzerű lesz, ha hivatalos egyházi kutatás derít fényt papok, főpapok érintettségére –: mi történik az adatokkal? Nyilvánosságra hozzák őket? A lengyel egyház véleménye, hogy nem, elküldik a kutatás eredményét Rómába, mert csak a pápa dönthet ebben a kérdésben. Kétségtelen, hogy a katolikus egyház önértelmezése, törvényei szerint az egyház feje, a pápa dönt a főpapok kinevezéséről, visszahívásáról. (Igaz, ezt a jogot megosztotta VI. Pál és részben II. János Pál is Miklós Imrével, a BM szigorúan titkos állományú ezredesével.) Az érintett főpapok azonban országuk állampolgárai is, akikre az

ottani törvények is vonatkoznak. Számos jogász azon a véleményen van, hogy amennyiben a besúgás embereket börtönbe vagy akasztófára juttatott, közbüntényes cselekedetnek számít, és az ország törvényeivel kellene büntetni. Ám szerintem ez elsősorban nem jogi probléma, hanem erkölcsi. Itt nem a büntetésen, annak jogszerűségén van a hangsúly. Sokkal inkább azon, hogy nevük közzétételével legalább erkölcsi igazságot szolgáltatassanak azoknak, akiket a besúgók börtönbe juttattak. Jóvátenni úgysem lehet, amit tettek.

(forrás: 168 óra, 2007. évfolyam, 4. szám)

FARAGÓ FERENC

Szükségszerű-e a véletlen, avagy véletlen-e a szükségszerűség?

„A véletlen: Isten inkognitóban.”
(Angelus Silesius)

Az emberi gondolkodás nagy dilemmái közé tartozik a *véletlen* és a *szükségszerűség*; illetve e két meghatározottság prioritásának problematikája. A dolgok, az események véletlen történnek-e, vagy van mögöttük egy rejtett törvényszerűség, melynek mentén történik, ami történik?

A fizikai világban látszólag nincsenek véletlenszerű történések, hisz' a fizikai jelenségek mögött mindig megragadható valamilyen szükségszerű törvényszerűség. Amennyiben mégsem, akkor a törvény még felfedezés előtt áll. Einsteint úgy gondolta, hogy a világmindenség keletkezésében nem volt szerepe a véletlennek, és az „Isten nem kockajátékos” gondolata is ezt látszik alátámasztani. Ez a determinista felfogás azonban már akkor is szemben állt az úgynevezett darwinista evolúciós elmélettel, amely gyakorlatilag kimondja, hogy a bonyolult világunk a véletlennek sorozatának köszönhető. Einstein, világról alkotott képe megmutatja, hogy az egy objektív, rendezett valóság, nincs kitéve a véletlen kényénekedvének, és nem függ egy „külső” megfigyelőtől, azaz tőlünk.

Filozófiai síkon a véletlen felfogása tulajdonképpen a szükségszerűség sajátos megjelenési formáját jelenti. Vagy ahogy Foucault fogalmaz: „...amit megismerünk, és amik vagyunk, nem az igazság és a lét, hanem a véletlen külsődlegessége.” A bölcséleti kategorizálás véletlennek nevezi az összes *okozatokat*, amelyeknek nem látjuk összefüggéseit az *okaikkal*. Marx is visszautasítja a véletlen létjogosultságát, azon az alapon, hogy ahol a felszínen a véletlen űzi játékait, ott mindig benső, rejtett törvények uralkodnak rajta, és az a feladat, hogy ezeket a törvényeket felfedezzük. És az emberi gondolkodás gyakran elköveti azt a hibát, hogy nem a véletlent emeli fel a szükségszerűség szintjére, hanem a szükségszerűséget súllyeszi le a véletlenre.

A véletlen és a szükségszerűség problematikáját körbejárva óhatatlanul szembetaláljuk magunkat a *sors* fogalmával. Mi a sors? A görög tragédiák válasza erre az, hogy előre megírt történések sorozata, melynek szereplői nem aktív részesei, hanem passzív elszenvetői annak. Nemcsak azzal, hogy elviseli a ráért sorsot, és eszébe sem jut bármit is tenni ellene, hanem még maga is hozzájárul, hogy a végzet beteljesedjék rajta. A sorsból nem lehet kilépni, nem lehet átadni valakinek, és nem lehet átvenni senkitől. Mindenkinek személyre szabott sorsa van, melyet élete során be kell teljesítenie. A magyar nyelv metafizikai meghatározottsága őrzi a sors determinisztikus tartalmát, például amikor úgy fogalmazunk: történik velünk, megeshet velünk. Ez része egy olyan világlátásnak, amely szerint sorsunk az egyetemesség meghatározott szelete, és nem önálló entitás.

Egy merész ugrással máris a hinduista, buddhista hagyomány *karma* törvényét láthatjuk magunk előtt. A törvény értelmében mindenki az előző életbeli tetteiért viseli a jelenlegi sorsát, és ez így halmozódik át életről – életre. A véletlen elemeit nem találjuk meg; itt minden mozzanat szükségszerű, mégpedig a tetteinkből következő szükségszerűség. Ebben a rendszerben a véletlen nem értelmezhető.

Bizonyos kozmológiák előszeretettel alkalmazzák a véletlenszerűség kategóriáját. Gyakorlatilag olyan meghatározásban, hogy a világ keletkezése úgymond a véletlenek kiszámíthatatlan sorozata. Hasonlással élve, a mozsárban összetört zsebórát véletlenszerűen addig rázogatójuk, míg újra ketyegő szerkezetté nem áll össze. Hasonlóval már találkoztunk a darwinizmus kapcsán, ott egy-egy ilyen rázogató neve: *mutáció*.

Természetesen a világmindenség alaposabb megismerése, megsejtése során kikövetkeztethető, megérezhető, hogy bizony itt tudatosságról, egyfajta isteni szükségszerűségről lehet szó. A élet létrejöttének magyarázata a véletlenszerűséggel a lehető legnagyobb mérvű istenkáromlás. Még ha az alkotó nem is demiurgoszi értelemben gyártja le a világot/világokat, hanem „csupán” a feltételeket, a lehetőségeket teremti meg és a túlsorduló isteni szeretet átjárja, átítatja a mindenséget, amely ezáltal életre kel.

Véletlen-e a születés? Min fordul, hogy katolikusnak, reformátusnak, mohamedánnak, buddhistának netán dzsainistának születünk? Gazdagnak, vagy szegénynek; okosnak, vagy butának; szépnek, vagy csúnyának; szerencsésnek, vagy szerencsétlennek? És a halál? A ténye nyilvánvalóan a születésünk pillanatában determinálódik. De a módja, és az ideje min múlik? Netán, ahogy esik, úgy puffan? S büntetés vagy jutalom, hogy valaki kilencven–százat is megél, és aki csak harmincat–negyvenet?

A véletlen és szükségszerűség gondolatszojét továbbfejlesztve teológiai kérdésfeltevésként megfogalmazhatjuk, hogy mennyiben törvényszerű, az hogy a történelmi egyházak nem valósíthatják meg az Isten Országát? Bizonyára nem a véletlen műve: ahhoz, hogy Jézus egyetlen gondolata is megvalósulhasson, az egyházaknak fel kellene számolniuk önmagukat. Kínosan hasonlít ez a történet a hadseregek esetére, amelyek a békét hirdetik, a béke, a szabadság jelszavait tűzik zászlaikra, békeharcot, fegyverbarátságot hirdetve, kötve De még nem volt a világtörténelemnek egyetlenegy háborúja – sőt forradalma, ellenforradalma, puccsa, szabadságharc, vagy akár zendülése sem – amely után jobb lett volna. No, nem egy-kéttucat embernek vagy érdekeltségi körnek, hanem az *embernek*, mondhatnánk: az emberiségnek. Az ilyen háborút még nem találták fel, és nem is lehet feltalálni, mert ez önellentmondás. A erőszak kimenetele nem a véletlen, vagy ahogy mondani szokás a hadiszerencse műve, hanem szükségszerű az, hogy minden erőalkalmazás – fizikai értelemben is – de főleg szellemiekben a totális destruktívvitást jelenti.

BULÁNYI GYÖRGY

Mit kell tudni csinálni,

hogy örömről örmre hágva el tudjuk kerülni a Golgotát?

Egy mondattal: le kell cserélni etalonunkat, mert Jézus nem tudta elkerülni a Golgotát. Szentségtörésnek érzem ezt a házifeladatot. Ezt a kérdést. De hát én javasoltam, hogy továbbvigyük a korábbi: Mért nem megy a szekér? Az Isten szekere, a Bokor szekere? Konstantin korában megtaláltuk már a módját: ki kell egyezni a hatalommal, s megtaláljuk a szekeret, amely megy: az egyház szekerét. S mi fogjuk Golgotára küldeni, aki olyasmiket tanít, mint amilyeneket Jézus tanított.

Ugyanazt tanítva, amit Jézus tanított, mi sem kerülhetjük el sorsát. Tehát módosítani kell. Módosítási javaslatok:

1. Nem szabad a fennálló rendet kritikával illetni. Olyan kritikát kell mondani, amelyik építő, azaz segíti a hatalomban levőket abban, hogy megtarthassák hatalmukat.

2. Azt kell csinálni, ami nem sérti az urak érdekeit. Fel kell ajánlani, hogy ingyenmunkával megtisztítunk bizonyos területeket a szeméttől; pl. Calcuttában az utcákat a haldoklóktól. Biztos a megbecsülés: még szentté is avat érte egyházunk. Kiseb mértékben: egyházközségi feladatokat látni el, amikre a plébános megkér: pl. az egyházi adó beszédese, templom-takarítás.

3. Nem szövegelni a háború ellen, csak csendben nem ölteni magunkra a katonaruhát, nem letenni az esküt.

4. Ha lázong valami miatt a szegény ember, megkérdeni a hatóságot, hogy mi okosat tehetnénk a lázongás okának megszüntetésére.

Folytathatnám a sort, de abbahagyom, hiszen mellébeszélék, mert Jézustól és hasonlóktól károsan befolyásolt tudatommal én ezekben semmi örömet nem lelném, de minden további nélkül hajlandó volnék leköpní magamat. Tehát radikálisabb megoldásokra volna szükség. Mik lennének ezek? 1. A nagy evangélium elégetése, amely élhetetlenné teszi az embert. 2. Bocsánatot kérve egyháztól, hatalomtól, emberiségtől a KIO-t is elégetésre felkínálni a hatalom kazánháza javára, mert a KIO még élhetetlenebbé tesz.

Befejezem. Így, ahogy vagyok – miközben nem megy az Isten szekere, s a Bokor szekere sem – elmondhatatlanul boldogabb vagyok, mint a felsorolt utakon. Boldogabb ebben a csúfos immanenciában, s reménykedem, hogy hallani fogom a transzcendens létben: Menj be Urad örömébe!

BAYER ZSOLT Magunkfajta

Csöndesen, de azért határozottan és ellentmondást nem tűrő konoksággal szólunk: régóta lopkodják a szavainkat S most már nem akarjuk, hogy tovább lopkodják. A szótolvajok. A szó- és lélekkufárok. Nem adjuk oda azt a szavunkat, hogy "magunkfajta". Inkább elmondjuk, most, még egyszer és utoljára, hogy mit jelent. Mert úgy tudjuk csak megőrizni, ha bezárjuk az értelem, a közös nyelv páncélszekrényébe. Tehát: a MAGUNKFAJTA mi vagyunk. A negyven plusz tizenhat mínusz nyolc esztendeje megaláztak és megnyomorítottak.

A kitelepítettek, az elhurcoltak, a felakasztottak, az ellenforradalmárnak gyaláztok, a Recsken, Hortobágyon görnyedők, a vagyonuktól megfosztottak, a kiraboltak, a csöcselék irigységének, gúnyának odadobottak, az egymás ellen uszítottak, a mindig becsapottak, a kisemmizettek, a kiröhögöttek, az osztályidegenek, a kulákok, a kispolgári csökevények, a megfigyeltek, a le-bukottak, az embermentők, a hagyománytisztelők, a cenzúrázottak, a betiltottak, a megvertek, a refesek, a B-listások, a szegények, a csak azért se lumpenprolik, az elárvult parasztok, a tisztességes melósok, a sokdiplomás, francia kisasszonyoknál végzett vécés-nénik, az éjjeliőr-bódéba parancsolt mérnökök, a pusztulásra ítélt kö-

zéposztály, a MAGUNKFAJTA elment vagy maradt. Ha elment, belehalt. Ha maradt, abba is belehalt. De akárhányszor haltunk bele, mindig volt eleven lelkünkben egy titok. Egy megközelíthetetlen, bemocskolhatatlan, ragyogó, fényes, gyönyörű titok: hogy mi vagyunk a MAGUNKFAJTA. Az örök MAGUNKFAJTA.

S hogy ez itt a mi hazánk. A régi hazánk, az új hazánk, amelyetől nem lehet bennünket megfosztani. Mi őriztük, őrizzük a titkot, hogy odaát, Székelyudvarhelyen, Kassán és Zentán is mi vagyunk. A MAGUNKFAJTA az örök korszerűtlen, mert a MAGUNKFAJTA képtelen kitörölni lelkéből ezeregyszáz keserves magyar esztendő csodáját.

Vagyunk, akik vagyunk. És maradunk. Sok közöttünk a sváb, a tót, a félig román vagy tán egészen az, a cigány meg a zsidó. "Nekem szülőházam itt, e lángoktól ölelt kis ország." Sokfélék vagyunk, rengetegfélék gondolunk erről a pusztuló világról - de összeköt bennünket a nagy titok: hogy mi mindannyian magyarok vagyunk. S a MAGUNKFAJTÁNAK ez jelent valamit.

A MAGUNKFAJTÁNAK ez jelent mindent. Vagy majdnem mindent. Ezért nem tudnak bennünket elpusztítani. Kufárok. Szótolvajok, Gazemberek. Nem tudnak elpusztítani, mert időről időre előáll valaki a MAGUNKFAJTÁK közül, és azt mondja: elég volt. Egyenesen mondják, kertelés nélkül. Most Morvay Krisztina mondta ki. Azt, amit ki kellett mondani. Hogy nem tűrjük el összeveretésünket, megaláztatásunkat, nem tűrjük el a kancsukat újra. Mert túrtünk eleget. Azután azt hittük, ilyesmi soha többé nem fordulhat elő velünk. A nem magunkfajták meg úgy gondolták, hogy dehogyanem. És összeverték megint, és kilőtték a szemünket, s megint azt kiabálták közben; hogy "Ezek bántanak minket!" Mindig ezt kiabálták a nem magunkfajták, miközben ütötték, rúgták, ölték a MAGUNKFAJTÁT.

Morvay Krisztina azt mondta, elég volt. Ezért most ellopják tőlünk a szót, hogy korbácsot csináljanak abból is. Ellopják a szót: MAGUNKFAJTA. És végigvernek vele a hátunkon. A gyávák, az ütlegelők, a sunyik, a szemkilövéők. Ezért nem hagyhatjuk a szavainkat. Ezért nem hagyhatjuk magára azokat, akik szólni mernek helyettünk is. Ezért nem hagyhatjuk egyedül Morvay Krisztinát.

Mert ő is MAGUNKFAJTA.

(forrás: Magyar Nemzet 2007. január 10.)

Áldás

Ha ma erőtől duzzadva ébredtél, és fájdalom nélkül keltél fel az ágyból - Isten áldása volt veled!

Ha soha nem ismerted meg a háború veszélyeit, a börtön magányát és az éhezést - áldottabb vagy 500 millió embernél a földön.

Ha úgy tudsz elmenni a gyülekezetbe, templomba, hogy hited miatt nem üldöznék - kiváltságosabb vagy 3 millió keresztény embernél.

Ha alapvető szükségleteid biztosítva vannak. - gazdagabb vagy az emberiség 75%-nál.

Ha van egy kis megtakarított összeged - ahhoz a 10%-hoz tartozol, akiknek gazdagságuk gyarapodik. Ha látod szüleidet együtt megöregedni - a kivételesek közé tartozol. Ha mosolyt hordozol az arcodon és hálás vagy mindenért - kivételes vagy, mert bár az emberek többsége meg tudná tenni, nem teszi.

Ha meg tudod szorítani valakinek a kezét, át tudod ölelni vagy csupán vállát megveregetni - Örülj, mert soha sem leszel egyedül.

Ha el tudod olvasni ezt az üzenetet, kétszerte áldott vagy, elsősorban azért, mert valaki gondolt rád, másodsor, mert áldottabb vagy annál a 2 milliárd embernél, akik nem tudnak olvasni.

(forrás: Internet, www.church.lutheran.hu)

Mégis!

Az emberek esztelenek, következetlenek és magukba fordulnak, mégis szeresd őket.

Ha jót teszel, megvádolnak, hogy önzés és hátsó gondolat vezérli cselekedeted, mégis tégy jót.

Ha sikeres vagy, hamis barátokat és igazi ellenségeket nyersz, mégis érd cél.

Ha jó, amit teszel, holnap már feledésbe megy, mégis tedd a jót.

A becsületesség, az őszinteség sebezhetővé tesz, mégis légy becsületes és nyílt.

Amit évek alatt felépítesz, lerombolhatják egy nap alatt, mégis építs.

Az embereknek szükségük van a segítségedre, de ha segítesz, támadás érhet, mégis segíts.

A legjobbat add a világnak, amid csak van és ha verést kapsz cserébe, mégis a legjobbat add a világnak, amid csak van.

(forrás: a korondi templom kertjében van felfüggesztve)